

ĐI TÌM SỰ THẬT

Thế nào là Sự thật?

Sự thật (ST) là một đức tính thiêng liêng giáo lý mà tất cả các tôn giáo lớn đều đề cao. (God is Truth: Gospel of John). Nhưng chính sự thật là một vấn đề được bàn cãi rất nhiều mà không có kết quả rõ ràng. (ST mịch lòng).

Ngày xưa thời các triết gia cổ của Hy Lạp, ông Socrates (sư phụ của Plato) đã từng tuyên bố rằng ông ta rất tin cậy vào ông Plato nhưng ông ta vẫn tin cậy ST hơn. Nên nhớ rằng thời đó Aristotle (đệ tử của Plato) được coi là vị hiền triết số một trên thế giới. Socrates là sư phụ của Plato và Plato là sư phụ của Aristotle. Socrates cũng tuyên bố là “The only true wisdom is in knowing you know nothing” (tạm dịch là “Sự khôn ngoan duy nhất là biết rằng ta không biết gì cả”)

Tiểu luận này tránh không dám bàn cãi các lý thuyết về ST của các nhà tu hành. (“The truth will set you free” trong Kinh Thánh The Bible).

Ngay cả Tượng tượng trưng cho Công Lý ở trước Tối Cao Pháp Viện (Lady Justice), bà Công Lý cầm cái cân Công Lý cũng phải bị bịt mắt vì sợ bị lũng đoạn bởi tiền bạc hay quyền thế định kiến. Có câu nói “Les Règles sont faites pour être transgressées” (tạm dịch là các điều lệ thi hành là để được vi phạm) nhưng có thể sửa thay thế chữ “Règles” với “Vérité”?

“Truth and Facts”: ST và dữ kiện không giống nhau, ST với ta là khi ta cho rằng quan điểm của ta tin là ST nhưng chưa chắc là đúng.

Thời Nga Sô, có báo PRAVDA (nghĩa là ST) đăng “tin thật” nhưng ai cũng biết là các bài viết trong đó toàn là phản ảnh một chiều của đảng Cộng Sản Nga Sô. Tuyên truyền của các đảng Cộng Sản (CS) là số một, siêu sư phụ bẻ cong ST! Vì thế mới có câu của TT NV Thiệu “Đừng nghe những gì CS nói mà hãy nhìn những gì CS làm”

Thời Đệ Nhị Thế Chiến tuyên truyền của Đức Quốc Xã cũng vậy: Bộ trưởng Bộ Tuyên Truyền là Joseph Goebbels mặc dù đã tuyên bố là “The Truth is stronger than the Lie” (ST mạnh hơn sự nói dối) nhưng ông ta nói đi nói lại là: “If you repeat a Lie often enough, people will believe it, and you will even come to believe it yourself” (Nếu cứ nói dối đi nói dối lại người ta sẽ tin và chính ta cũng tin luôn!)

Chắc chúng ta cũng được nghe một chuyện tương tự như là: “Một ngày nào đó xưa kia, có một người hốt hoảng chạy về nói với mọi người là ở chợ có một con hổ về làng. Ai nấy đều không tin là ở giữa dân chúng đông đúc như thế không thể có thật và vẫn hoạt động như thường. Một lúc sau lại có một người chạy về báo tin là có một con cạp ở chợ. Ai nấy vẫn sinh hoạt như không có chuyện gì cả. Một lúc sau nữa lại có người tới báo là có một con hổ ở chợ. Thế là mọi người bỏ hết việc đang làm mà đánh kèng hô hoán cho dân chúng cả làng ra săn đuổi con cạp!

Về phía dân chủ Tây Âu cũng không kém: chắc ai cũng nhớ vụ TT Clinton nhà ta dính líu với cô nàng Monica Lewinsky mà khai trước vành móng ngựa là “I did not have sexual relations with that woman”. Đúng là mảnh khoe của các luật sư không ngại chẻ một sợi tóc để chữa tội! Hay nói quanh co không đúng ST được luật pháp che chở?

Hay chẳng hạn như chuyện cô bé Ann Frank khi trú ngụ tại một căn nhà ở Hoà Lan trong thời kỳ Đức Quốc Xã chiếm đóng: gia đình chủ nhà giấu diếm luôn luôn nói dối với cơ quan mật vụ (Gestapo) là không có ai trú ngụ bất hợp pháp. Hay là thời Việt cộng mới xâm chiếm VNCH có rất nhiều gia đình khai báo là với công an phường phố là không có “Ngụy” ở trong nhà! Ai cũng biết nói ST rất phũ phàng nhất đối với các cơ quan có quyền thế (công an chẳng hạn) thì dễ mang họa vào thân.

Bàn xa hơn nữa như vụ trong dân gian ngày xưa có kể chuyện mấy ông thầy bói mù tả cảnh con voi khi sờ các bộ phận khác nhau (vòi, tai, chân, đuôi) mà quyết đoán con voi là như vậy! (theo quan điểm của họ là đúng)

Nhất là hiện nay sau thời TT Trump thì fake news lan tràn đầy rẫy mà không biết tin nào là thật hay là giả! Không những vậy, hình ảnh cũng có thể làm photo shop ghép lại thành ra như ST! Các ông bà chính trị gia cũng vậy, họ cắt xéo hay ghép các bài diễn văn hay lời nói tuyên bố của địch thủ để bêu xấu họ.

Như chuyện ông phi công Bắc Việt CS khoe khoang là ông ta lái phi cơ trốn trong một đám mây để rình bắn phi cơ Mỹ bay tới. Và khi phi cơ ông ta bị bắn trúng đạn vào bình xăng ông ta dơ ngón tay ngoài cockpit để chặn xăng chảy ra. Thế mà chuyện đó được các báo VNCS đăng tung ra để dân chúng tin ra là có thật! Ngay vị có học như bà Dương Thu Hương đã công nhận là đã bị CS Bắc Việt tẩy não, không những bà ta bị mà cả dân chúng miền Bắc Xã Hội Chủ Nghĩa cũng bị mắc bẫy (Tôi đã Ngụ).

Hay là chuyện các ông đi câu cá khoe khi về là đã câu được một con cá to tổ bố nhưng bị tuột xẩy mất rồi! (fishy tales: nói dzậy mà không phải dzậy!)

Giới phim ảnh Hollywood cũng không kém: trong phim Sự Thật (The Truth, 2015), bình luận gia nổi tiếng Dan Rather bị mất chức vì nêu bằng chứng giả mạo về TT Bush con được miễn dịch. Trong phim Sự Thật và Thách Thức (Truth or Dare, 2017) có đặt một câu hỏi “chuyện nói dối lần chót của bạn là thế nào?”

Ai cũng biết là sử ký được viết bởi các nhà cầm quyền chiến thắng (“History is written by the victors”, W. Churchill), hay “La raison du plus fort est toujours la meilleure” (Le Loup et l’Agneau, Jean De la Fontaine). Kẻ chiến thắng sẽ viết lịch sử theo ý họ, họ bắt các con cháu phải học lịch sử bóp méo, chúng ta dư biết là các tin tức báo chí VC hiện nay đã được bưng bít như thế nào (như vụ ông Tướng trùm CA ăn bít tết lát vàng). Cũng có đôi khi vài nhà viết đứng đắn lương thiện dám viết ST. Nhưng làm sao mà biết được tin nào là đúng ST? Ngay cả các nhà khảo cổ anthropologist hay archeologist khi đào đất khám phá ra các tượng hay artifacts để rồi suy luận đó là ST! Không hiểu có đúng không vì những nhà điêu khắc đó có thể sinh sống kiếm ăn bằng của cải tiền bạc của các đại gia hay các quan quyền giàu có vì các công trình nhân tạo đó không ít thì nhiều cũng phải theo ý thích của các bậc chủ nhân giàu có.

ST có nên tin hay không khi được khai ra sau khi tra tấn địch thủ? Kết quả không được khả quan lắm (như water boarding trong chiến trận ở Trung Đông). Máy kiểm sự thật (Lie detector) tuy rằng bớt đã man hơn nhưng cũng chỉ đúng độ 80 tới 90 phần trăm. Còn chích thuốc tìm sự thật (truth serum drug) thì không được chấp nhận trên các pháp lý Tây phương. Cờ bạc hay rượu cũng có thể lộ ST.

Ngay cả trong khi không bị tra tấn như trong cuốn sách “Remember-2021” tác giả Lisa Genova đã viết “even witness memory can be distorted when recalls are faded” (ngay cả trí nhớ chứng kiến cũng có thể bị lệch lạc phai dần với thời gian) huống chi là trong khi bị hành hạ tra tấn!

Trong dân gian có câu “nói có sách, mách có chứng” nhưng sách cũng có thể nói một chiều tùy theo tác giả thời đó hay bị phai nhòa như trên.

Hay ta phải dùng xác suất (standard deviation của Gaussian curve hay normal distribution) trong Thống Kê Học: 2 xác suất 95% hay 3 xác suất 99.7% để định giá bao nhiêu phần trăm ST?

Link Snopes là một fact-checking website (Kênh kiểm tra ST) để tra hỏi có đúng hay không mà cũng bị hiện nay nghi ngờ.

Sự thật phũ phàng: (The Naked Truth)

8:01 PM Fri Jun 16

VPN 91%

Tranh vẽ “Truth Coming Out of her Well” bởi Jean-Léon Gérôme 1896

Theo một truyền thuyết của thế kỷ thứ 19 về cô Sự Thật (ST) và cô Giả Dối (GD): cô GD và cô ST gặp nhau trong một ngày. GD nói với ST hôm nay trời đẹp quá. ST ngó lên trời thì quả nhiên thấy trời đẹp thật đầy quyến rũ. GD và ST cùng nhau tung tăng chạy nhảy vui chơi và bước tới một cái giếng cạn, GD nói với ST “nước còn lại trong veo và tốt quá hãy cùng nhau xuống tắm”. ST lúc nào cũng nghi kỵ, cho tay thử vào nước và thấy nước sạch và mát thật. ST và GD bèn cởi hết quần áo xuống tắm đùa nghịch với nước giếng. Bất thành linh, GD ra khỏi nước tắm, mặc quần áo lại và đem theo quần áo của ST rồi chạy biến mất. ST giận dữ ra khỏi giếng và chạy đi tìm kiếm ST loay quanh để lấy lại quần áo. Thế giới chung quanh khi thấy ST trần truồng bèn quay mặt đi khinh bỉ chửi bới ST. ST quá xấu hổ chạy trở lại núp dưới giếng vì vừa xấu hổ và thẹn thùng. Từ đó về sau GD được dư luận hoan nghênh rộng rãi mà không khi nào mong muốn được gặp ST.

Văn hào Mark Twain có viết rằng một sự nói dối có thể đã đi qua cả nửa địa cầu trong khi đó ST chỉ mới xỏ giày vào (“A Lie can travel halfway around the world while the truth is still putting on its shoes”).

Gần chúng ta nhất là hàng ngày chúng ta phải đề cao cảnh giác khi nhận được các cú điện thoại lạ hay email, texting đòi gửi tiền gạ chúng ta (spam, phishing..) hay làm crash điện toán của chúng ta.

Hay coi sự nói dối như là một con siêu vi trùng mà chúng ta phải kiếm một thuốc chủng ngừa (vaccine) để diệt trừ? (Foolproof, Why Misinformation Infects Our Minds and How to Build Immunity by Sander van der Linden, 2023).

Vậy ST là ở đâu? Làm sao mà đi tìm đây? Hay phải nhờ ông Diogenes thấp đuốc giữa ban ngày đi kiếm hột? Nhưng đi kiếm ST để làm gì? Vì có thể làm mất bạn bè thân thích quen biết.

Để chấm dứt xin trở lại câu: “What is the last lie you told?”

NGUYỄN DƯƠNG

2023

“Let GOD be true but everyone be a liar” (The Bible)